

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm
u.remissvar@regeringskansliet.se
diarienummer U2024/01680

Remissvar över betänkandet SOU 2024:42 Bildning, utbildning och delaktighet - folkbildningspolitik i en ny tid

Sammanfattning

Valjeviken folkhögskola drivs av Stiftelsen Valjeviken som startades av Neuros länsförbund. Remissvaret utgår från vår långa och djupa förankring i funktionshinderrörelsen. Utifrån detta är vår bestämda uppfattning att rubricerat betänkande

- ger en god översikt och analys av folkbildningen historiskt och över folkbildningens framtida utmaningar
- föreslår att det nya övergripande målet för folkbildningspolitiken ska vara höjd bildningsnivå, höjd utbildningsnivå och ökad delaktighet i samhället, ett förslag som vi tillstyrker delvis med tillägg att stärka och utveckla demokratin
- har förslag på nya delmål för folkbildningen som går att mäta i antal men i övrigt är diffusa och svårsmätbara avseende effekterna som beskrivs i delmålen
- har förslag på indikatorer som kan ge upphov till olika tolkningar när man ska mäta måluppfyllelsen av dessa delmål
- saknar mer explicita mål för inkludering av personer med funktionsnedsättning och därmed också långsiktiga ekonomiska incitament för denna inkludering
- har ett balanserat resonemang om statens behov av styrning och uppföljning men också om folkbildningens nödvändiga behov av en armlängds avstånd mellan staten och aktörerna inom folkbildningen
- föreslår att folkhögskolornas kvalitet ska mätas efter hur många som går vidare till jobb eller studier. Ett förslag som vi delvis avstyrker i enlighet med våra kommentarer till Kap 13.3
- i utredningsarbetet inte har träffat någon av de folkhögskolor som har personer med omfattande funktionsnedsättningar som en huvudmålgrupp. Valjeviken folkhögskola arbetar med dessa målgrupper utifrån ett starkt inkluderingsperspektiv, ett perspektiv som endast ytligt beskrivs i utredningen.

Kap 12

12.3.2 Förslag på nytt övergripande mål för folkbildningspolitiken

Utredningens förslag: Det nya övergripande målet för folkbildningspolitiken ska vara höjd bildningsnivå, höjd utbildningsnivå och ökad delaktighet i samhället.

Valjeviken tillstyrker delvis utredningens förslag.

Vi anser att ett övergripande mål för folkbildningspolitiken även ska vara att **stärka och utveckla demokratin**. I övrigt tillstyrker vi det övergripande målet.

Kap 13

13.3 Nya mål för folkbildningen behöver belysas med nya indikatorer

Utredningens förslag: De indikatorer som i dag används för att följa upp folkbildningen ska kompletteras och revideras. En övergripande tabell över utredningens förslag till indikatorer redovisas nedan i tabell 13.2.

Valjeviken tillstyrker delvis utredningens förslag.

I utredningen refereras till en tabell där de föreslagna delmålen svarar mot olika indikatorer. Indikatorn "Andel personer med funktionsnedsättning i studieförbund, SISU Idrottsutbildarna och folkhögskolor" förväntas enligt utredningen belysa delmålet "ökad sammanhållning och gemenskap i samhället genom att nå nya målgrupper och bidra till att personer med olika bakgrund och förutsättningar möts i folkbildande sammanhang". Valjeviken folkhögskola är tveksamma till denna indikator. Vi menar att indikatorn möjligtvis kan ge en fingervisning om det finns möjligheter för personer med funktionsnedsättning att gå på skolan men säger ingenting om inkludering. Är skolan tillgänglig i både klassrumsmiljö, matsal och boende? Möts deltagarna med olika förutsättningar i klassrum och lär sig med och av varandra? Eller är man segregerad och hänvisad till någon enstaka kurs samt att tillfällen till möten saknas?

Vi menar att för att detta även kräver en kvalitativ indikator för bemötande, delaktighet och inkludering i hela studiemiljön, under hela studietiden.

Valjeviken menar att indikatorn är viktig men förslaget är otydligt. Utredningen bör föreslå att lämplig beslutsnivå tar fram ett förslag för finansiering av inkludering för att indikatorn ska bli meningsfull.

Förslag från utredningen saknas vem som ska få uppdraget att lösa finansieringen av kostnader för personer med funktionsnedsättningar som har omfattande stödbehov vid studier och boende.

Förutsättningarna för att kunna erbjuda en kvalitativ studiemiljö för personer med funktionsnedsättning ger sig inte själv! Valjeviken menar det är viktigt att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får tillgång till folkbildningen och att medel avsätts för

långsiktigt stöd till folkhögskolornas arbete med denna diversifierade målgrupp. Från Valjeviken folkhögskolas omfattande arbete med personer med funktionsnedsättning ser vi hur åren på folkhögskolan stärker ungdomar med funktionsnedsättning och ger dem möjlighet till ett självständigt liv.

Olika funktionsnedsättningar kräver olika typer av stöd. En person som har en omfattande rörelsenedsättning/flerdiagnos har troligtvis behov av ett större stöd än en som har problem med ett skadat knä men dagens redovisningssystem tar inte hänsyn till detta, registreringen i folkhögskolornas gemensamma system Schoolsoft gör ingen skillnad. Studerande med intellektuella nedsättningar kan ha väldigt skilda förutsättningar för studier och därmed olika behov av omfattning och kompetens i stöd. En studerande med förvärvad hjärnskada eller annan neurologisk diagnos kan ha behov av omfattande kognitivt stöd och pga sin hjärntrötthet behov av lugn miljö i en liten klass men hjärnskadan kan också främst ha orsakat fysiska nedsättningar och behov av stöd i förflyttning. Stödsystemen måste därför utformas så att bidragen till stödpersoner utgår från personens stödbehov och styrks av dokumentation och att aktuella bidrag inte smetas ut utifrån generaliserande funktionsnedsättningar. Samt att skolan vet att det finns ekonomisk täckning för stödpersonernas insatser.

Utredningen konstaterar att bland deltagare på folkhögskolans allmänna och särskilda kurs finns elever som tidigare gått på anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola samt att antalet är litet i förhållande till det totala antalet deltagare i folkhögskolan. Utredningen skriver vidare att "De folkbildningsaktörer som tar del av statsbidrag bör aktivt arbeta för att vidga rummet för fler och i det arbetet söka sig till grupper som i dag är underrepresenterade i folkbildningens verksamheter. "

Trots detta konstaterande saknas långsiktiga ekonomiska incitament för folkhögskolorna att jobba med dessa grupper. Det totala bidraget för Valjeviken folkhögskolas arbete med ovan nämnda målgrupper har det senaste året varit 68 %, inflation oräknat. Som utredningen konstaterar så har även den kostnadsökning som följt på energikris, omvärldsoro och inflation inneburit stora utmaningar inte minst för folkhögskolor. I utredningen redovisas även att förstärkningsbidraget avser merkostnader för utökad lärartäthet vid pedagogiska insatser för deltagare med funktionsnedsättning. Bidraget är ett ansökningsbidrag som beviljas utifrån faktiska kostnader. Då förstärkningsbidraget är kraftigt översökt täcker det inte mer än drygt hälften av behoven. För att kunna ge stöd till studerande med funktionsnedsättning goda förutsättningar för studier med hjälp av små studiegrupper kombinerat med extra personal måste förstärkningsbidraget tydligare regleras så att det går till avsedda insatser för studerande med stödbehov.

Valjevikens andel av deltagare med funktionsnedsättning på de långa kurserna är för närvarande över 50 % varav en betydande andel av personer med bakgrund från anpassad skola eller riksgymnasium. Trots detta finns varken vi eller någon av de andra

folkhögskolorna som har en hög andel personer med funktionsnedsättning med i referensgrupp. Men det är missvisande av utredningen att i så hög grad fokusera på 1-2 diagnosgrupper då samtliga diagnosgrupper kan ha behov att stödinsatser, fysiskt och/eller kognitivt. Oavsett detta **delar vi utredningens slutsats fullt ut** att det indikerar att folkhögskolan erbjuder en andra chans för de elever som på bristfälliga grunder har placerats i anpassad grundskola.

Kap 15

15.4 Myndigheten för kulturanalys ska utvärdera effekterna av statens stöd till folkbildningen

Utredningens förslag: Myndigheten för kulturanalys ska utifrån de folkbildningspolitiska målen utvärdera, analysera och redovisa resultat och effekter av statens stöd till folkbildningen.

15.5 IFAU ska genomföra utvärderingar inom folkhögskoleområdet

Utredningens förslag: Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) ska inom ramen för sin instruktionsenliga verksamhet utvärdera effekter av statsbidragsfinansierad folkbildningsverksamhet vid folkhögskolor.

Valjeviken tillstyrker förslagen men konstaterar att det finns en problematik med att även Folkbildningsrådet ska följa upp verksamheten vid folkhögskolorna. Valjeviken befarar att det kommer att bli ett betungande arbete att svara på alla uppföljningar om det inte sker en tydlig gränsdragning mellan de olika uppföljningarna.

I utredningen framgår även att "Eftersom kontrollen även fortsättningsvis kommer att innebära granskning av egen verksamhet är det relevant att aktörerna kontinuerligt utvecklar sina kontrollmetoder som även innebär oberoende bedömningar."

Folkbildningsrådet/Myndigheter måste ha den kompetens som erfordras för att kunna acceptera alternativa kontrollsystem/redovisningssystem/kvalitetssystem som tex ISO. Det är vedertagna system som används generellt inom såväl näringslivet som andra verksamheter. Regionerna hanterar dessa kvalitetssystem tex i samband med avtalsuppgörelser. I det fall en huvudman bedriver flera verksamheter parallellt med en folkhögskola medför ett separat system för folkhögskolan ett stort merarbete.

Valjeviken har i övriga delar inga synpunkter på utredningens förslag och bedömningar.

För Stiftelsen Valjeviken med Valjeviken folkhögskola

Marie Bager
Ordförande

Daniel Unnerbäck
Stiftelsechef